

Zitierhinweis

Hlaváček, Ivan: Rezension über: Robert-Tarek Fischer, Österreichs Kreuzzüge. Die Babenberger und der Glaubenskrieg 1096–1230, Köln / Weimar / Wien: Böhlau Verlag, 2021, in: Český časopis historický, 2021, 4, S. 990-991, <https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/0b560f8f99ff45009452a1c3d5e2f182>

český
časopis
historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Bibliografii již byla věnována pozornost, je tedy třeba říci pár slov o rejstříku, který svým rozsahem přesahujícím sto stran titulu je jednou z nepominutelných partií knihy. Autoři tu spojili jména osobní s místními a šli opravdu do detailů. Technická redakce se však příliš nevyznamovala, a tak informace, zejména pokud šlo o hnízdovitá hesla, do značné míry splývají vizuálně s jednotlivinami (na úkor přehlednosti není ani tu, ani v textu, užito živých záhlaví). Zřetelnější zpřístupnění by si zasloužilo již samo heslo Wien, které má ca 70 sloupců, podává významné svědectví a takřka prosopografii města. Na konec jedna perlička: Tiskařský šotek udělal v bibliografii s. 407 z Andrey Stiendorfové Ondřeje Stiendorfa.

Aby ale nevznikl mylný dojem. Jde o práci v oblasti městské problematiky významnou, ne-li průkopnickou. Přispívá nemalým dílem ke studiu srovnávacích dějin městského stavu v evropském středověku a je i pro českého čtenáře inspirativním počinem.

Ivan Hlaváček

Robert-Tarek FISCHER

Österreichs Kreuzzüge. Die Babenberger und der Glaubenskrieg 1096–1230

Wien-Köln 2021, Böhlau Verlag, 232 s.

+ řada vyobr v textu,

ISBN 978-3-205-21376-5.

Křížovým výpravám je světovou historiografií věnována stále velká pozornost, její proniknutí se ale doslova vymyká jedincovým možnostem, a tak zřejmě nikdy nebude konec přehledným pracím, které se snaží o podání současného stavu poznání. Mezi nimi vyniká opakovaně dotiskované dílo Hanse Eberharda Mayera, opřené o doslova neskutečnou autorovu ediční i analytici-

kou práci. Ale přesto zdaleka ne všechny možnosti prohloubení našeho poznání jsou vyčerpány. Nejen případně, byť asi ne příliš pravděpodobně nové prameny, ale zejména „nová čtení“ pramenů známých a klade- ní nových otázek mohou znést dál. A o to se snaží i předkládaná práce Fischerova.

Že už v titulku knihy stojí jméno v rakouské marce vládnoucího rodu, naznačuje jeho rozhodující úlohu v rakouské účasti v první a nejvýznamnější vlně pěti křížových výprav v rozmezí konce 11. a první čtvrtiny 13. století. Fischer svižným perem probírá v chronologickém pořadí všech pět výprav a v nich podtrhává roli Babenberků, o nichž konstatuje, že prakticky nebylo žádné z těchto pěti výprav, v nichž by s Babenberky nebyly spojeny mimořádné události. Tak už v té první to byla výrazná účast vdovy po Leopoldu II. Idy z Formbachu – Ratelnbergu, která sdílela všechny útrapy s vojskem. O jejích případných specifických iniciativách, se ovšem nedozvídáme nic. Po bitvě u Herakleie v Anatolii, která vlastně ani nebyla bitvou, protože křižáci byli překvapeni a rozprášeni při odpočinku, se po ní ostatně ztrácejí všechny stopy. Latinským kronikářům tak byl dán prostor pro nejruznější dohady. I další Babenberkové měli větší či menší podíl na jednotlivých křížových výpravách včetně té nejbolestnější – proti Albigenkým, i když se k ní Leopold VI. připojil až po jejím oficiálním závěru.

Defilují tak před námi zejména Jindřich II. Jasomirgott, Leopold V., Friedrich I. a Leopold VI., při čemž je vymezován jejich menší či větší podíl na jednotlivých taženích. Tu jde v podstatě o věci známé. Ale závěrem přichází dvacetistránková kapitola, která je svým způsobem jistým novem. Autor v ní podává jakési shrnutí významu křížových výprav pro tehdejší Rakousko a jeho poli-

tický, hospodářský (zejména jde o obchod) a kulturní vývoj. Že tu dominují Vídeň a Vídeňské Nové Město, není překvapením. Ale jde tu i o některé politické momenty a o jejich význam pro vnitřní a správní dějiny země.

Fischer se zapojuje i do diskuse o rodišti Waltra von der Vogelweide, který je mj. autorem tzv. *Palästina Lied* a jehož původ není bezpečně znám. Fischer se opatrně kloní k tomu rakouskému, ale překvapivě v tomto kontextu vůbec nezmiňuje důležitou indicii, již jsou cestovní účty pasovského biskupa Wolfgera z Erly, (v edici H. Hegerové). To, že autor v „rodokmenu“ babenberských křižáků (s. 8) udělal z manželky Leopolda IV. Marie dceru českého „krále“ Soběslava (I.) stačí jen zmínit. Poznámkový aparát, seznam literatury a samostatné rejstříky osob a míst uzavírají tuto informativní a nenáročnou knihu.

Ivan Hlaváček

Raný novověk

Klaus-Dieter HERBST

Biobibliographisches Handbuch der Kalendermacher

Bd. 1: Einführung und Verzeichnisse, 408 s., ISBN 978-3-941563-21-6.

Bd. 2: Kalendermacher Achalm – Heldvader, 502 s., ISBN 978-3-941563-22-3.

Bd. 3: Kalendermacher Heller – Reinstein, 502 s., ISBN 978-3-941563-23-0.

Bd. 4: Kalendermacher Reisacher – Zorawsky, 504 s., ISBN 978-3-941563-24-7.

Jena, Verlag HKD 2020, 4 Bände, ISBN 978-3-941563-26-1.

Čtyřdílná Biobibliografická příručka tvůrců kalendářů je výsledkem devatenáctileté práce Klause-Dietera Herbsta s podporou

odborníků z institucí po celém Německu. První ze svazků obsahuje úvodní studii, soupis pramenů a literatury a vysvětlivky k sekci kalendářů v rámci internetového portálu ThULB Jena. Další tři svazky jsou biobibliografickou encyklopedií osob, které přispěly k vydání kalendářů (dále tvůrci) v německém kulturním prostoru od 16. do 18. století.

Úvodní studie podrobně popisuje cestu, kterou bylo nutné ujit pro zprovoznění online databáze kalendářů,¹ která se stala podkladem pro prezentovanou publikaci. Herbst pracoval od roku 2002 na několika projektech, díky kterým shromažďoval materiály pro publikaci na téma kalendářů a osobností jejich tvůrců. Nasbíral údaje o 15 000 exemplářích kalendářů (jde o typ zvaný v němčině Schreibkalender)² a jejich tvůrcích. V úvodní studii je jako tvůrce kalendáře definována osoba, která dala podklady ke kalendářové, astronomické a astrologické části a zpracovala údaje, případně je odevzdala tiskaři nebo vydavateli a získala za něj honorář. Od poloviny 16. století se k výše zmíněnému přidává autor informativní, zábavné a poučné části kalendáře, od 17. a 18. století též autor textů sloupků. V poslední třetině 17. a v 18. století není již autorem kalendáře jedna osoba, ale kalendář je výsledkem činnosti redakce, kde panovala dělba práce podle povahy činnosti.

Úvodní studie popisuje vývoj kalendářů od poloviny 15. do konce 18. století. Kalendáře v tomto období plnily kromě primár-

1 Databáze je dostupná na adrese <https://www.presseforschung.uni-bremen.de/dokuwiki/doku.php?id=startseite> (15. 9. 2021).

2 Do češtiny někdy též překládáno jako psací kalendář. Jedná se o typ kalendáře, který má ve svazku všité vakanty na poznámky.